

ธุรกิจและหน่วยงานของธนาคารพาณิชย์

ความหมายของธนาคารพาณิชย์

ตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505¹ มาตรา 4 ได้ให้คำจำกัดความของธนาคารพาณิชย์ไว้ว่า "การธนาคารพาณิชย์" หมายความว่า การประกอบธุรกิจรับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม หรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ และใช้ประโยชน์เงินนั้นในทางหนึ่งหรือหลายทาง เช่น

- ก. ใหญ่ขึ้น
- ข. ซื้อ ขาย หรือเก็บเงินตามตั๋วแลกเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด
- ค. ซื้อหรือขายเงินปริวรรตต่างประเทศ ทั้งนี้จะประกอบธุรกิจอื่นอัน

เป็นประเพณีที่ธนาคารพาณิชย์พึงกระทำด้วยหรือไม่ก็ตาม

ซึ่งตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์มาตราที่ 4 นี้ ยังให้คำจำกัดความของคำว่า "ธนาคารพาณิชย์" ไว้ว่า

"ธนาคารพาณิชย์" หมายความว่า ธนาคารที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบการธนาคารพาณิชย์ และหมายความรวมถึงสาขาของธนาคารต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบการธนาคารพาณิชย์

วัตถุประสงค์

ในการที่นำธุรกิจหรือบริการและหน่วยงานของธนาคารพาณิชย์มากล่าวไว้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เนื่องจากในการคำนวณหาต้นทุนของการปฏิบัติงานของธนาคาร ปัจจัยสำคัญในการคำนวณก็คือ

¹ธนาคารแห่งประเทศไทย พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505

ประการแรก จะต้องทราบว่าธุรกิจหรือบริการทั่ว ๆ ไปของธนาคารมีอะไรบ้างเพื่อที่จะได้ใช้ในการคำนวณหาได้ว่าบริการประเภทนั้น ๆ ของธนาคาร จะมีต้นทุนในการปฏิบัติงานเท่าใด และในที่สุดจะได้คำนวณต่อไปเพื่อจะได้ทราบว่า จะมีต้นทุนต่อหน่วยเท่าใด

ประการที่สอง จะต้องทราบว่าหน่วยงานที่ทำหน้าที่ขายบริการนั้น ๆ มีหน่วยงานอะไรบ้าง เพื่อที่จะได้นำเอาค่าใช้จ่ายของหน่วยงานนั้น ๆ รวมกับค่าใช้จ่ายของบริการที่หน่วยงานนั้นทำ ก็จะทราบต้นทุนรวมของหน่วยงานและบริการ อันจะนำไปใช้ในการคำนวณหาต้นทุนการปฏิบัติงานของธนาคารต่อไป

ธุรกิจของธนาคารพาณิชย์

ธนาคารพาณิชย์เป็นกิจการที่ดำเนินการเกี่ยวกับตัวเงิน เป็นแหล่งกลางที่รับฝากเงิน จ่ายดอกเบี้ยให้แก่ผู้ฝากเงิน นำเงินของผู้ที่ฝากไว้ไปหาประโยชน์ต่อไป เกิดรายได้ในรูปดอกเบี้ยรับ เพราะฉะนั้นการบริการลูกค้าจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของกิจการธนาคาร เพราะไม่อย่างนั้นจะเป็นการรับฝากหรือให้กู้เงินก็ตาม ธนาคารแต่ละแห่งจะพยายามหาวิธีการที่จะดึงดูดลูกค้าให้นำเงินมาฝาก หรือมาขอกู้เงินด้วยบริการต่าง ๆ ที่ธนาคารมีอยู่ โดยทั่ว ๆ ไปบริการของธนาคารหรือจะเรียกว่าธุรกิจของธนาคารพาณิชย์สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. บริการทางด้านการหาเงินทุน
2. บริการทางด้านให้กู้เงินหรือบริการทางด้านการอำนวยการอำนวยการสินเชื่อ
3. บริการทางด้านเกี่ยวกับธุรกิจการเงินประเภทอื่น ๆ
4. บริการทางด้านต่างประเทศ

บริการทางด้านการหาเงินทุน

บริการทางด้านนี้สามารถแยกออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. การรับฝากเงิน
2. การหาเงินทุนจากแหล่งเงินทุนอื่น ๆ

(1) การรับฝากเงิน บริการทางค่านนี้ แต่ละธนาคารจะใช้ชื่อของบริการแตกต่างกันไปตามประเภทของบริการ แต่หลักใหญ่ก็คือการรับฝากเงินจากลูกค้า ซึ่งสามารถแยกออกได้หลายประเภท ดังนี้

1. ประเภทเงินฝากกระแสรายวัน บริการรับฝากเงินประเภทนี้เป็นบริการชนิดดั้งเดิมที่รู้จักแพร่หลายมากที่สุด เป็นบริการที่ธนาคารจัดขึ้นสำหรับลูกค้าประเภทที่ต้องการได้รับความสะดวกและปลอดภัยจากการฝากและถอนเงินเป็นการเฉพาะ โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ในด้านดอกเบี้ยแต่ประการใด ผู้ฝากเงินประเภทนี้สามารถฝากหรือถอนเงินกับธนาคารได้ตลอดทั้งวัน โดยไม่จำกัดจำนวนครั้ง และไม่จำเป็นต้องบอกกล่าวเป็นการล่วงหน้าให้ธนาคารทราบแต่อย่างใดทั้งสิ้น จึงเหมาะสำหรับผู้ประกอบอาชีพในทางการค้า นักธุรกิจหรือบริษัทห้างร้านต่าง ๆ ที่ประเภทของธุรกิจจำเป็นต้องมีการรับจ่ายเงินเปลี่ยนมือหมุนเวียนกันเป็นประจำอยู่เสมอ หรือตลอดทั้งวัน

โดยที่บริการประเภทนี้มีประสงค์ที่จะให้ผู้ฝากเงินได้รับความสะดวกในการฝากและถอนเงินเป็นส่วนใหญ่ ธนาคารจึงจำเป็นต้องจัดทำเอกสารขึ้นไว้ให้ผู้ฝากเงินใช้ในการฝากและถอนเงินเป็นพิเศษ

เอกสารที่ทำไว้ให้ใช้ในการถอนเงินเรียกว่า "เช็ค" (Cheque) และเอกสารที่ทำไว้ให้ใช้ในการฝากเงินเรียกว่า "สมุดหรือใบฝากบัญชีกระแสรายวัน" (Pay in Slip)

การฝากหรือถอนเงินประเภทนี้ไม่จำเป็นต้องมีสมุดคู่ฝาก (Pass Book) หรือต้องนำสมุดคู่ฝากมาให้ธนาคารลงรายการเพื่อเป็นหลักฐานในการฝากหรือถอนเงินทันทีดังเช่นการฝากเงินประเภทอื่นแต่อย่างใด แต่ธนาคารจะเป็นฝ่ายจัดส่ง "บัญชีกระแส" หรือที่เรียกกันว่า "สำเนาบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน" (Statement) และใบยืนยันยอดเงินคงเหลือ (Confirmation) ไปให้ผู้ฝากเงินทราบอย่างน้อยทุก ๆ ระยะเวลาที่ธนาคารปิดบัญชีงวด 6 เดือนต่อครั้ง

โดยที่การฝากเงินประเภทนี้มีช่องทางหลายประการที่ผู้มีเจตนาไม่สุจริต อาจถือเป็น

โอกาสเข้ามาขอเปิดบัญชีเงินฝากไว้ แล้วใช้ขายหรือเลืกที่เหลี่ยมนั้นไม่สุจริตล่อลวงบุคคลอื่น
ได้โดยง่าย ธนาคารพาณิชย์โดยทั่ว ๆ ไปจึงมักจะกำหนดวงเงินขึ้นต่ำสำหรับการขอเปิดบัญชี
ครั้งแรกไว้ด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะใช้เป็นเครื่องสกัดกั้นผู้ทุจริตไม่ให้มีโอกาสใช้บัญชีเงินฝากกระแส
รายวันเป็นเครื่องมือหากินได้โดยง่ายนั่นเอง

ในปัจจุบันธนาคารส่วนใหญ่ได้กำหนดวงเงินขึ้นต่ำสำหรับการเปิดบัญชีเงินฝากกระแส
รายวันครั้งแรกไว้ดังนี้

สำนักงานใหญ่	นิติบุคคล	ไม่ต่ำกว่า	10,000.00	บาท
	บุคคลธรรมดา	ไม่ต่ำกว่า	5,000.00	บาท
สาขา	ทั้งนิติบุคคลและบุคคลธรรมดา	ไม่ต่ำกว่า	5,000.00	บาท

สำหรับดอกเบี้ยเงินฝากประเภทนี้ ปัจจุบันกฎหมายกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์จ่าย
ดอกเบี้ยให้ผู้ฝากในอัตราร้อยละ 0.01 ต่อปี²

2. ประเภทเงินฝากสะสมทรัพย์ เป็นบัญชีเงินฝากเพื่อการออมทรัพย์
ประเภท "จ่ายคืนเมื่อทวงถาม" หรือ "เงินฝากเผื่อเรียก" ประเภทใช้สมุดคู่ฝากชนิดหนึ่ง
บัญชีเงินฝากประเภทนี้ ต่างกับบัญชีเงินฝากประเภทบัญชีกระแสรายวันอยู่ที่ว่าวิธีฝากและถอน
นั้น มิได้ใช้สมุดฝากเงินหรือเช็คแต่อย่างใด แต่ธนาคารจะจ่าย "สมุดคู่ฝาก" (Pass Book)
ให้แก่ผู้ฝากเงินสำหรับใช้ฝากและถอนเงินพร้อมกันไปในตัวเพียงเล่มเดียว

ในการฝากหรือถอนเงินทุกครั้ง ผู้ฝากจะต้องนำสมุดคู่ฝากดังกล่าวนี้ติดตัวไปด้วย
และจะต้องไปขอเบิกใบสำคัญในการฝากหรือถอนเงินซึ่งเรียกกันว่า ใบฝากเงินและถอนเงิน
เอาจากธนาคาร เพื่อนำมาลงรายการนำฝากหรือถอนเงินเสียก่อน แล้วจึงจะยื่นใบสำคัญ
ดังกล่าวนี้พร้อมกับสมุดคู่ฝากให้แก่เจ้าหน้าที่ของธนาคาร เพื่อขอรับให้ฝากหรือถอนเงินได้

²ธนาคารแห่งประเทศไทย พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505
กรุงเทพฯ : นิติเวชช์, 2516 หน้า 64.

ต่อไป แล้วธนาคารจะจัดการลงรายการฝากหรือถอนเงินดังกล่าวนั้นไว้ในสมุดบัญชีฝาก เพื่อให้ผู้ฝากเงินได้ใช้ถือเป็นหลักฐานในการรับฝากเงินด้วยทุกครั้ง

บริการรับฝากเงินประเภทบัญชีสะสมทรัพย์นี้ ธนาคารจัดให้มีขึ้นก็เพื่อประสงค์จะรับใช้ผู้มีรายได้อะดับปานกลาง และผู้มีรายได้น้อยให้มีโอกาสเข้ามาเปิดบัญชีเงินฝากไว้กับธนาคารได้ โดยจัดให้เงินฝากประเภทนี้มีวิธีฝากและถอนเงินได้โดยสะดวกตามสมควร พร้อมกันนั้นก็ได้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากไว้สูงกว่าเงินฝากจ่ายคืนเมื่อทวงถามประเภทอื่น ๆ ด้วย (โดยเฉพาะอย่างยิ่งเงินฝากบัญชีกระแสรายวัน)

ปัจจุบันธนาคารส่วนใหญ่ได้กำหนดวงเงินขั้นต่ำสำหรับการเปิดบัญชีเงินฝากสะสมทรัพย์ครั้งแรกไว้ไม่ต่ำกว่า 100.00 บาท สำหรับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประเภทนี้ ปัจจุบัน³ กฎหมายกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์จ่ายดอกเบี้ยให้แก่ผู้ฝากในอัตราร้อยละ 4.5 ต่อปี

3. เงินฝากประจำ เงินฝากประเภทนี้เป็นเงินฝากที่จ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลา เหมาะสำหรับผู้เคยตาประเภทที่มีเงินเหลืออยู่ในมือเป็นระยะเวลานานพอสมควรและประสงค์จะฝากเงินไว้เพื่อหาประโยชน์จากดอกเบี้ยเป็นการสำคัญ ปกติบัญชีเงินฝาก - ประจำนี้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ตามระยะเวลาของการฝากเงิน คือ ประเภท 3 เดือน 6 เดือน และ 12 เดือน และบางธนาคารยังได้มีการปรับปรุงให้มีวิธีการฝากเงินขึ้นไว้ให้ผู้ฝากเลือกเป็น 2 ชนิดอีกด้วย กล่าวคือ จัดให้มีเงินฝากชนิดที่ฝากและถอนด้วยสมุดบัญชีฝากได้ตามแบบบัญชีเงินฝากสะสมทรัพย์อย่างหนึ่ง และจัดให้มีเงินฝากชนิดที่ธนาคารออกไปรับเงินฝากประจำ (Fixed Deposit Receipt) อีกอย่างหนึ่ง

อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประเภทนี้ ธนาคารจะจ่ายให้ลดหลั่นกันลงไปตามระยะเวลาที่ฝาก ซึ่งตามกฎหมายได้กำหนดไว้ดังนี้⁴

³ธนาคารแห่งประเทศไทย "Loc. Cit" p.64

⁴ธนาคารแห่งประเทศไทย "Loc. Cit" p.64

ถ้าฝากเงินไว้ตั้งแต่ 3 เดือน แต่ไม่ถึง 6 เดือน ธนาคารจะคิดดอกเบี้ยให้อัตราร้อยละ 6 ต่อปี

ถ้าฝากเงินไว้ตั้งแต่ 6 เดือน แต่ไม่ถึง 12 เดือน ธนาคารจะคิดดอกเบี้ยให้อัตราร้อยละ 7 ต่อปี

ถ้าฝากเงินไว้ครบ 12 เดือน ธนาคารจะคิดดอกเบี้ยให้อัตราร้อยละ 8 ต่อปี
แต่ถ้าฝากไว้ไม่ถึง 3 เดือน ธนาคารจะไม่คิดดอกเบี้ยให้

อัตราดอกเบี้ยดังกล่าวจะจ่ายให้กับผู้ฝากโดยมีเงื่อนไขว่าผู้ฝากจะต้องฝากเงินไว้ครบตามกำหนดเวลาที่ให้ไว้กับธนาคาร แต่สำหรับผู้ฝากที่มีความจำเป็นจะต้องถอนเงินก่อนกำหนด ธนาคารก็อาจอนุมัติให้ถอนเงินได้โดยคิดดอกเบี้ยให้ตามระยะเวลาที่ได้ฝากเงินไว้กับธนาคาร

สำหรับวงเงินในการเปิดบัญชีเงินฝากประจำทั้ง 3 ประเภทนี้ ธนาคารส่วนใหญ่ได้กำหนดเอาไว้ว่า จะต้องไม่ต่ำกว่ารายละ 500.00 บาท

4. เงินฝากประเภทอื่น ๆ เงินฝากประเภทนี้แต่ละธนาคารอาจจะตั้งชื่อให้ผิดแผกจากกัน แต่เมื่อแท้แล้วเป็นการแยกเงินฝากที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นทั้ง 3 ประเภทออกมาโดยใช้ชื่อให้แตกต่างไปจากเดิม ทั้งนี้เพื่อชักจูงลูกค้าให้มาใช้บริการของธนาคารมากขึ้น เช่นของธนาคารกรุงเทพ จำกัด ก็มีเงินฝากสินทรัพย์, เงินฝากเกษียณสละเคราะห์ ฯลฯ และในการจ่ายดอกเบี้ยให้แก่ลูกค้าที่นำเงินมาฝากประเภทนี้นั้นก็ต้องคำนึงถึงอัตราดอกเบี้ยสูงสุดตามที่กฎหมายกำหนดไว้ด้วย

(2) การหาเงินทุนจากแหล่งเงินทุนอื่น ๆ นอกจากการหาเงินทุนจากบริการทางด้านการรับฝากเงินแล้ว ธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่ยังสามารถหาเงินทุนจากแหล่งเงินทุนอื่น ๆ ได้อีก เช่น

1. การขายลดตั๋ว (Rediscounts) โดยการนำเอาตั๋วสัญญาใช้เงินที่ลูกค้าฝากเงินที่ธนาคารรับซื้อลดไว้จากลูกค้า บริษัทการเงินต่าง ๆ หรือธนาคารต่าง ๆ ไป

ขายลคอีกทอดหนึ่งให้แก่สถาบันการเงินต่าง ๆ อาทิเช่น

- 1.1 ขายลคให้ธนาคารแห่งประเทศไทย
 - 1.2 ขายลคให้ธนาคารและสถาบันการเงินต่าง ๆ ในประเทศ ซึ่งมี
 - 1.2.1 ธนาคารพาณิชย์
 - 1.2.2 ธนาคารอื่น ๆ
 - 1.2.3 บริษัทประกันภัยต่าง ๆ
 - 1.2.4 สถาบันการเงินอื่น ๆ
 - 1.3 ขายลคให้สาขาหรือสำนักงานใหญ่ในต่างประเทศ
 - 1.4 ขายลคให้ธนาคารหรือสถาบันการเงินในต่างประเทศ
2. การกู้ยืม, เบิกเงินเกินบัญชี และขอสินเชื่อ กับ
- 2.1 ธนาคารแห่งประเทศไทย
 - 2.2 ธนาคารและสถาบันการเงินในประเทศ ซึ่งมี
 - 2.2.1 ธนาคารพาณิชย์
 - 2.2.2 ธนาคารอื่น ๆ
 - 2.2.3 บริษัทประกันภัยต่าง ๆ
 - 2.2.4 สถาบันการเงินอื่น ๆ
 - 2.3 กู้ยืมจากสาขาหรือสำนักงานใหญ่ในต่างประเทศ
 - 2.4 กู้ยืมจากธนาคารและสถาบันการเงินในต่างประเทศ

บริการทางด้านการอำนวยความสะดวก

บริการทางด้านนี้ถือเป็นธุรกิจสำคัญพอ ๆ กับบริการทางด้านหาเงินทุน เพราะรายได้หลักของธนาคารจะเกิดขึ้นจากงานทางด้านนี้เป็นส่วนใหญ่ โดยได้มาในรูปแบบของดอกเบี้ยรับและ

ส่วนลครับ ซึ่งจะเก็บจากลูกค้าแตกต่างกันในแต่ละธนาคาร และนอกจากนั้นยังขึ้นอยู่กับหลักประกันว่าเป็นบุคคล หลักทรัพย์ หรือเงินฝากค่าประกันด้วย แต่อัตราดอกเบี้ยที่จะเรียกเก็บจากลูกค้านี้จะคงไม่เกินอัตราที่ทางธนาคารแห่งประเทศไทยได้ประกาศไว้ เช่นการกู้ยืมแก่กิจการอุตสาหกรรม โดยมีอสังหาริมทรัพย์ หรือสังหาริมทรัพย์พิจำนองไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 703 เป็นประกันเต็มจำนวนเงินที่กู้ยืม ต้องไม่เกินร้อยละ 12 ต่อปี

บริการทางการเงินการอำนวยสินเชื่อที่สามารถแยกออกได้หลายประเภท พอสังเขป ดังนี้คือ

1. การให้เงินกู้ เป็นการอำนวยสินเชื่อให้แก่ผู้เคຍค่าโดยทั่ว ๆ ไปในลักษณะของการเหมายาย กล่าวคือ ธนาคารใช้วิธีจ่ายเงินสินเชื่อให้แก่ผู้เคຍค่าเป็นเงินก้อน พิจำนวนที่เคຍค่าทั้งหมด แล้วคิดดอกเบี้ยเอาจากผู้เคຍค่าเป็นรายเดือนในภายหลัง ตามอัตราที่ตกลงกัน และในการชำระหนี้ก็เช่นเดียวกัน เมื่อถึงวันครบกำหนดผู้เคຍค่าจะตองนำเงินมาชำระหนี้คืนให้ธนาคารที่เคຍค่าทั้งหมด นอกจากจะเคຍค่ามีการขอผ่อนผันหรือมีการตกลงกันไว้ก่อนเป็นพิเศษเท่านั้น จึงจะมีการผ่อนชำระเป็นงวด ๆ ได้ สินเชื่อประเภทนี้เหมาะสำหรับผู้เคຍค่าประเภทที่มีความจำเป็นตองใช้สินเชื่อเป็นเงินก้อน เช่นผู้ที่มีภาระตองใช้เงินตามขอผูกพันหรือตามแผนงานที่ได้มีการกำหนดระยะเวลาการใช้เงินไว้เป็นที่แน่นอนแล้ว

2. การให้เบิกเงินเกินบัญชี เป็นการอำนวยสินเชื่อในลักษณะของการกำหนดวงเงิน (Limit Amount) ซึ่งธนาคารจัดให้มีไว้สำหรับบริการผู้เคຍค่าประเภทที่มีเงินฝากกระแสรายวันโดยเฉพาะ โดยมีหลักการอยู่ว่า ธนาคารจะยินยอมให้ผู้เคຍค่าที่มีบัญชีเงินฝากกระแสรายวันเบิกเงินเกินบัญชีจากธนาคารได้ไม่เกินวงเงินจำนวนหนึ่ง ภายในกำหนดระยะเวลาตามแต่ละเคຍค่าตกลงกันไว้ โดยธนาคารจะคิดดอกเบี้ยเอาจากผู้เคຍค่าเป็นรายเดือน เฉพาะแต่ยอดเงินรายที่ผู้เคຍค่าได้เบิกเกินบัญชีไปจากธนาคารเท่านั้น สินเชื่อประเภทนี้จึงเหมาะสำหรับผู้เคຍค่าประเภทที่ไม่สามารถจะกำหนดจำนวนเงินและระยะเวลาในการใช้เงินแต่ละครั้งไว้เป็นที่แน่นอนได้ แต่ทราบโดยแน่ชัดว่าจำเป็นตองใช้เงินเป็นระยะ ๆ ไป ภายในวงเงินจำนวนหนึ่งและในช่วงเวลาที่ไม่เกินไปกว่าที่ได้ตกลงไว้กับ

ธนาคาร การชำระคืนสินเชื่อประเภทนี้ อาจทำได้ในทุกโอกาส แม้แต่ในช่วงเวลาที่สัญญาสินเชื่อประเภทนี้ยังไม่ครบกำหนดก็ตาม

3. การรับซื้อลดตั๋วเงิน เป็นการอำนวยความสะดวกในลักษณะของการรับซื้อลด (Discount) ตั๋วเงินนานาชนิดไว้จากผู้เคยค้า โดยมีหลักการอยู่ว่า ธนาคารจะยอมรับซื้อตั๋วเงินที่ยังไม่ครบกำหนดชำระเงินไว้จากผู้เคยค้า โดยวิธีจ่ายเงินล่วงหน้าให้ไปก่อน แต่ผู้เคยค้าจะต้องยอมเสียค่า "ส่วนลด" ให้กับธนาคาร คำนวณนับแต่วันที่ ๆ ให้นำตัวมาขายจนถึงวันที่ครบกำหนดชำระเงิน ในอัตราตามแต่ละใดตกลงกันไว้ โดยที่ผู้เคยค้าจะต้องยินยอมโอนกรรมสิทธิ์ในการรับเงินตามตัวนั้น ๆ ไว้ให้ธนาคารโดยถูกต้องตามกฎหมายด้วย

4. การออกหนังสือค้ำประกันและการรับอ่าวัลตั๋วเงินทุกชนิด เป็นการอำนวยความสะดวกในการให้บริการ มีหลักการอยู่ว่า ธนาคารจะยอมรับเป็น "ผู้ค้ำประกัน" ให้แก่ผู้เคยค้าโดยวิธีออกหนังสือค้ำประกัน หรือ "รับอ่าวัล" ตั๋วเงินให้ตามแต่ผู้เคยค้าจะพึงประสงค์ โดยผู้เคยค้าจะต้องแจ้งความจำนงต่อธนาคาร เช่น เกี่ยวกับการขอสินเชื่อ และยอมเสียค่าธรรมเนียมให้แก่ธนาคารในอัตราตามแต่ละใดตกลงกันไว้

5. การอำนวยความสะดวกตามโครงการพิเศษเฉพาะอย่าง เป็นการอำนวยความสะดวกตามหลักการ ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ของ 4 ลักษณะดังกล่าวไว้แล้วข้างต้นส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะของการให้กู้เงิน ซึ่งแต่ละธนาคารจะกำหนดชื่อ ประเภท ของเงินกู้แตกต่างกันออกไปตามโครงการต่าง ๆ ซึ่งพอจะจำแนกได้ดังนี้

5.1 - สินเชื่อส่วนบุคคล เป็นสินเชื่อในลักษณะของการให้กู้ยืมประเภทที่ธนาคารยอมให้กู้ยืม นำเอาเงินสินเชื่อไปใช้จ่ายในธุรกิจส่วนตัว แล้วกำหนดให้มีการชำระคืนด้วยวิธีผ่อนชำระคืนและคอกเบี้ย ให้แก่ธนาคารเป็นรายเดือนตามข้อตกลง

5.2 สินเชื่อเพื่อการเกษตร เป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่เกษตรกร ทั้งประเภทส่วนบุคคล และประเภทสมาชิกกลุ่ม เพื่อเป็นทุนในการดำเนินการในรูปเงินใหญ่ และเบิกเงินเกินบัญชี เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม และเพื่อปรับปรุงงานของคนให้กว้างขวาง มีประสิทธิภาพในการผลิตยิ่งขึ้น โดยธนาคารจะกำหนด

วงเงินใหญ่แตกต่างกันไป และระยะเวลาการให้กู้ส่วนใหญ่จะไม่เกิน 1 ปี

5.3 สินเชื่อเพื่อการศึกษา เป็นการให้บริการแก่บิดา มารดาหรือผู้ปกครองทั้งหลาย ที่มีบุตร ธิดา หรือบุคคลในอุปการะ ซึ่งอยู่ในระหว่างการศึกษาคั้งแต่ - โรงเรียนอาชีวศึกษาขั้นสูงขึ้นไป จนถึงระดับมหาวิทยาลัย หากขาดแคลนทุนทรัพย์เป็นบางส่วนก็สามารถใช้เงินกู้ดังกล่าวส่งเสียบุตร ธิดา หรือบุคคลในอุปการะให้ได้รับการศึกษาจนสำเร็จ ความปรารถนาโดยธนาคารจะจ่ายเงินกู้ให้เป็นงวด ๆ รายภาคเรียน หรือเป็นระยะเทอม ภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 3 ปี และเสียดอกเบี้ยในอัตราต่ำกว่าปกติ

5.4 สินเชื่อเพื่อเคหะสงเคราะห์ เป็นการอำนวยการสินเชื่อให้แก่ผู้มีเงินฝากประเภทเคหะสงเคราะห์ (ตามที่ได้อ้างไว้แล้วในบริการทางด้านรับฝากเงิน) โดยธนาคารจะให้กู้อีก 2 เท่าของยอดรวมเงินฝากรวมดอกเบี้ยตามเป้าหมาย ซึ่งผู้กู้จะต้องผ่อนชำระหนี้คืนให้แก่ธนาคารเป็นรายเดือน

005374

5.5 สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย สินเชื่อประเภทนี้จัดไว้เพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนผู้มีรายได้ประจำและแน่นอน ได้กู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อให้ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย อาจจะเป็นการซื้อที่และบ้านสำเร็จรูป บล็อกบ้านบนที่ดินที่เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง หรือซ่อมแซม ดัดแปลง ต่อเติม ตกแต่งบ้านและอาภาบริเวณที่อยู่อาศัยที่เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ โดยธนาคารจะจ่ายเงินให้แก่ผู้ขอกู้เป็นงวด ตามสัญญาก่อสร้างหรือสัญญาซื้อขาย หรืออาจจะจ่ายตามจำนวนเงินที่กู้ทั้งจำนวนในคราวเดียวกันก็ได้ ซึ่งผู้กู้จะต้องนำบ้านพร้อมที่ดินมาจดจำนองเป็นประกันต่อธนาคาร และผ่อนชำระคืนเงินกู้และดอกเบี้ยให้ธนาคารเป็นรายเดือน ๆ ละเท่า ๆ กัน ตามระยะเวลาที่ตกลงกันไว้แล้ว

5.6 สินเชื่อเพื่อธุรกิจขนาดเล็ก เป็นการให้ความช่วยเหลือในทางการเงินแก่ผู้ประกอบการค้าปลีก และอุตสาหกรรมขนาดเล็ก เพื่อให้ได้มีโอกาสนำเงินกู้จากธนาคารไปใช้ในการตกแต่งหรือขยายสถานที่ประกอบการค้า ซื้อเครื่องมือ-เครื่องใช้ เป็นทุนหมุนเวียนในกิจการ โดยผู้กู้จะต้องผ่อนชำระทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยคืนธนาคารเป็นรายเดือน ๆ ละเท่า ๆ กัน และอาจจะนำหลักทรัพย์หรือบุคคลที่ธนาคารเชื่อถือได้ เข้าค้ำประกันต่อธนาคาร

5.7 สินเชื่อเพื่อส่งเสริมกิจการค้าของคนไทย เป็นการอำนวยความสะดวกสินเชื่อเพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการค้าที่เป็นคนไทย โดยมีโอกาสนำเงินไปเป็นทุนหมุนเวียนในกิจการค้าของตนเอง ซึ่งผู้กู้จะต้องเป็นเจ้าของและดำเนินการในร้านค้าที่ได้จดทะเบียนเป็นร้านค้าย่อย ในความสงเคราะห์ของกรมการค้าภายใน ผู้กู้จะต้องผ่อนชำระทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยคืนธนาคารทุก ๆ 3 เดือน งวดละเท่า ๆ กัน สำหรับหลักประกันอาจจะหาบุคคลหรือหลักทรัพย์มาจดจำนองเป็นประกันกับธนาคารก็ได้

5.8 สินเชื่อเพื่อเครื่องมือกล เป็นลักษณะของสินเชื่อประเภทการใหญ่ยืม ที่มีการชำระคืนด้วยการผ่อนส่ง วัตถุประสงค์ก็เพื่อช่วยเหลือผู้เคยค้าที่ต้องการเปิดเลตเตอร์ออฟเฟรดิต เพื่อสั่งซื้อเครื่องมือกลและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต ในค่านอุตสาหกรรมและกสิกรรม โดยใหญ่ได้ไม่เกินร้อยละ 90 ของค่าเครื่องมือกลนั้น ๆ

5.9 สินเชื่อเพื่อการอุตสาหกรรม เป็นการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เคยค้าที่ประกอบกิจการอุตสาหกรรมโดยเฉพาะ โดยเสียดอกเบี้ยในอัตราต่ำตามที่กระทรวงอุตสาหกรรมเป็นผู้กำหนด แต่ทั้งนี้ผู้กู้จะต้องมีหลักฐานการจดทะเบียนโรงงานอุตสาหกรรมมาแสดงให้ธนาคารดู

5.10 สินเชื่อเพื่อการคลังสินค้าและซื้อลด เป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เคยค้าที่ประกอบการค้าโดยส่งสินค้าออก และส่งสินค้าเข้า เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในกิจการค้านั้น โดยการจำนำสินค้าหรือนำตัวเงินมาขายลดกับธนาคาร ปกติธนาคารจะใหญ่ไม่เกินร้อยละ 70 ของราคาสินค้าในท้องตลาดที่นำมาจำนำ

5.11 สินเชื่อเพื่อสงเคราะห์ข้าราชการ เป็นลักษณะของสินเชื่อประเภทใหญ่ยืม ที่มีการชำระคืนด้วยการผ่อนส่ง โดยให้ความช่วยเหลือแก่ข้าราชการ พนักงานเทศบาล หรือพนักงานของรัฐวิสาหกิจที่ทำงานในหน่วยงานที่ตนสังกัดเป็นเวลาดึกตอกันนานพอสมควร และอาจจะต้องมีเงินฝากประเภทใดประเภทหนึ่งกับธนาคารอยู่ด้วย ทั้งนี้ผู้ขอกู้จะต้องทำหนังสือยินยอมให้ธนาคารหักเงินเดือนเพื่อชำระหนี้ โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงินที่ผู้ขอกู้สังกัดอยู่ จะทำหน้าที่หักเงินเดือนให้ธนาคาร สินเชื่อประเภทนี้ปกติจะใช้บุคคลจำประกัน

5.12 สินเชื่อบริการอื่น ๆ ที่ธนาคารกำหนดขึ้นมาจากความนิยมของแต่ละท้องถิ่น หรือตามสถานะเศรษฐกิจของประเทศ เช่น สินเชื่อเพื่อการส่งเสริมกิจการใดกิจการหนึ่งโดยเฉพาะ

บริการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการเงินประเภทอื่น ๆ

อาจจะจำแนกบริการต่าง ๆ ที่นอกเหนือไปจากการทำเงินทุน และการอำนวยความสะดวกตามความนิยมของธนาคารทั่ว ๆ ไป ได้ดังนี้

1. บริการรับโอนเงินภายในประเทศ เป็นบริการที่สำคัญประเภทหนึ่งของธนาคาร เสนอบริการประเภทนี้เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เคยค้าที่ประสงค์จะโอนเงินจากท้องถิ่นหนึ่งไปจ่ายให้แก่ผู้รับเงินในท้องถิ่นอีกแห่งหนึ่ง ตามคำสั่งของผู้เคยค้า ซึ่งลูกค้าจะได้รับประโยชน์ทางด้านความสะดวก ปลอดภัย ประหยัดค่าใช้จ่าย และไม่ต้องเสียเวลานำเงินสดไปจ่ายด้วยตนเอง บริการทางด้านนี้มี 4 วิธีคือ

1.1 การโอนเงินด้วยตราห์ โดยผู้เคยค้าจะซื้อตราห์ของธนาคารเพื่อนำไปขอขึ้นเงินเองที่สาขาหรือตัวแทนธนาคารปลายทาง หรืออาจจะส่งตราห์ไปให้ผู้ใดผู้หนึ่งที่ปลายทาง เพื่อนำไปขอรับเงินเอาที่สาขาหรือตัวแทนในจังหวัดนั้น ๆ ได้ การโอนเงินด้วยตราห์จะเสียค่าธรรมเนียมให้ธนาคารในอัตราต่ำกว่าการโอนเงินประเภทอื่น

1.2 การโอนเงินทางไปรษณีย์ เป็นการโอนเงินที่ธนาคารจะจัดส่งคำสั่งจ่ายเงินทางไปรษณีย์ ไปยังสำนักงานปลายทาง เพื่อจ่ายให้แก่ผู้ใดผู้หนึ่งตามคำสั่งของผู้ขอโอน

1.3 การโอนเงินทางโทรเลข เป็นการโอนเงินเพื่อไปจ่ายให้กับผู้รับเงินที่ปลายทาง โดยธนาคารจะจัดส่งคำสั่งจ่ายเงินทางโทรเลขไปยังสำนักงานปลายทางตามคำสั่งของผู้ขอโอนเช่นเดียวกัน

1.4 การโอนเงินทางโทรศัพท์ทางไกลหรือทางวิทยุโทรศัพท์ ใช้ในกรณีที่ผู้ขอโอนเงินบางรายมีความจำเป็นรีบด่วนเป็นพิเศษที่จะต้องส่งเงินไปจ่ายให้แก่ผู้รับเงินใน

ท้องถิ่นปลายทางแห่งใดแห่งหนึ่งโดยกระทันหัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งท้องถิ่นนั้น ๆ จะต้องมีสำนักงานของธนาคารตั้งอยู่ วิธีการโอนเงินประเภทนี้ลูกค้าจะเสียค่าธรรมเนียมในอัตราสูงกว่าประเภทอื่น ๆ

อัตราค่าธรรมเนียมในการโอนเงินทุกประเภทจะเปลี่ยนแปลงไปตามข้อกำหนดของสมาคมธนาคาร

2. บริการเช็คของขวัญ เป็นบริการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ต้องการซื้อของขวัญ โดยการซื้อเช็คของขวัญของธนาคารแทนของกำนัลที่ให้กับโดยทั่วไปในโอกาสต่าง ๆ กันโดยลูกค้าไม่ต้องเสียค่าบริการใด ๆ ทั้งสิ้น, ไม่ต้องเสียเวลาในการซื้อของขวัญ นอกจากนั้นยังสะดวกและปลอดภัยในการส่งมอบให้ผู้รับอีกด้วย

3. บริการให้เข้าคูนिरภัย เป็นบริการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เคยค้าได้เข้าคูนिरภัยของธนาคารไว้เป็นที่เก็บทรัพย์สินส่วนตัวได้ โดยผู้เคยค้าจะเสียค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาน้อย ปลอดภัยจากโจรผู้ร้ายและอัคคีภัย ลูกค้าจะเสียค่าธรรมเนียมในอัตราลดหลั่นกันไปตามขนาดของตู้ที่ให้เข้า

4. บริการออกหนังสือแนะนำตัว เป็นการเสนอบริการเพื่อประโยชน์ของผู้เคยค้าโดยตรง ที่มีวัตถุประสงค์จะให้ธนาคารช่วยแนะนำตัวของผู้เคยค้าเองต่อธนาคารหรือบรรดาพ่อค้าและนักธุรกิจในต่างประเทศ หรือในต่างจังหวัดที่ผู้เคยค้าประสงค์จะเดินทางไปติดต่อกับ โดยลูกค้าจะไม่เสียค่าธรรมเนียมใด ๆ ทั้งสิ้น

5. บริการรับเรียกเก็บเงินตามตัว เป็นบริการที่ช่วยเหลือผู้เคยค้าที่ได้รับตัวเงินประเภทที่ระบุให้จ่ายเงินในต่างท้องถิ่น โดยธนาคารจะรับเรียกเก็บเงินตามตัวดังกล่าวให้ ทั้งนี้ลูกค้าจะได้รับประโยชน์ในแง่ที่ประหยัดค่าใช้จ่าย และไม่ต้องเดินทางไปเรียกเก็บเงินตามตัวด้วยตนเอง

6. บริการออกเช็คของธนาคาร (Cashier's Order) เพื่อแลกเปลี่ยนกับเช็คของผู้เคยค้า วัตถุประสงค์ก็เพื่อให้ผู้เคยค้าได้มีโอกาสนำเช็คส่วนบุคคล ทั้งที่เป็นเช็ค

ของตนเองและเช็คของผู้อื่นมาแลกกับเช็คของธนาคาร เพื่อนำไปชำระหนี้ให้แก่บุคคลภายนอก หรือเพื่อให้แน่ใจว่าเช็คฉบับนั้นมีเงินจริง ประโยชน์ที่ได้รับก็คือ ลูกค้าไม่ต้องพกเงินสดติดตัว เป็นจำนวนมาก และเสียค่าธรรมเนียมในอัตราค่า

7. บริการโอนเงินเพื่อการศึกษา เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่บิดามารดา หรือ ผู้ปกครองนักเรียน นิสิต นักศึกษา ที่จำเป็นต้องส่งเงินค่าใช้จ่ายให้แก่บุตร ธิดา หรือผู้ที่อยู่ในความปกครอง ซึ่งมีสถานศึกษาอยู่ในต่างท้องถิ่น เป็นการเฉพาะ โดยวิธีที่ธนาคารรับจัด บริการจ่ายเงินที่ปลายทางให้ตามคำสั่งของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง โดยผู้ปกครองไม่เสีย ค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น และนักเรียน นิสิต นักศึกษา จะได้รับเงินเป็นจำนวนที่แน่นอน ตาม กำหนดเวลา

8. บริการรับฝากเงินสวัสดิการ และประเภทเงินทุนสะสม หรือเงินทุนเลี้ยงชีพ ลูกจ้างของบริษัท และห้างหุ้นส่วน โดยธนาคารจะเป็นคนกลางช่วยดูแลผลประโยชน์ทางคาน จัดสรร เงินทุนสะสม หรือเงินทุนเลี้ยงชีพระหว่างลูกจ้างและธุรกิจดังกล่าว นายจ้างจะไม่เสีย ค่าธรรมเนียมใด ๆ ทั้งสิ้น และลูกจ้างก็มีความมั่นใจว่า จะได้รับเงินตรงตามที่ได้สะสมไว้กับ นายจ้างตามสัญญา

บริการคานต่างประเทศ

นอกจากบริการต่าง ๆ ดังที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น ธนาคารส่วนใหญ่จะมีบริการคาน ต่างประเทศเสมอ โดยจะมีบริการเฉพาะสำนักงานใหญ่และสาขาบางสาขาเท่านั้น บริการ ทางคานต่างประเทศจะกล่าวพอสังเขป ดังนี้

1. บริการซื้อขายเงินตราต่างประเทศ ธนาคารที่มีสิทธิ์จะซื้อหรือขายเงินตรา ต่างประเทศ ในรูปของธนบัตรหรือเหรียญกษาปณ์ รวมทั้งปัจจัยชำระเงินต่างประเทศอื่น ๆ กับผู้เคยกค้าโดยตรง จะต้องเป็น "ธนาคารรับอนุญาต" ซึ่งเกือบทุกธนาคารจะมีบริการทาง คานนี้ การซื้อ - ขายเงินตราต่างประเทศ จะทำกันเกือบทุกสกุลเงิน สำหรับอัตราแลกเปลี่ยนในการซื้อขายจะไม่คงที่ แต่จะขึ้นลงตามความต้องการของตลาด และปัจจัยอื่น ๆ

ประกอบด้วย

2. บริการโอนเงินต่างประเทศ มีวิธีการโอนเงินหลายวิธีเช่น ออกเป็นตราที่ ออกเป็นคำสั่งจ่ายเงินทั้งทางไปรษณีย์และโทรเลข รวมทั้งการออกเช็คเดบิตออพเพรเคิตเพื่อการเดินทาง การขายเช็คเดินทางของธนาคารต่างประเทศที่ธนาคารเป็นตัวแทน ฯลฯ

3. บริการด้านการค้าระหว่างประเทศ เป็นลักษณะการให้ความสะดวกในการชำระสินค้าสินค้าแก่บรรดาผู้เคยค้าประเภทที่ทำการติดต่อซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศอย่างกว้างขวาง เช่น รับเปิดเช็คเดบิตออพเพรเคิตเพื่อการส่งสินค้าเข้าให้แก่บรรดาผู้เคยค้าที่สั่งซื้อสินค้าจากต่างประเทศ, รับซื้อตั๋วเงินตามเช็คเดบิตออพเพรเคิต ซึ่งเปิดมาจากต่างประเทศเพื่อการสั่งซื้อสินค้าจากประเทศไทย จากผู้เคยค้าประเภทที่ส่งสินค้าออก รับเรียกเก็บเงินตามตั๋วเงินตราต่างประเทศประเภทต่าง ๆ รับซื้อตั๋วเงินตราต่างประเทศประเภทต่าง ๆ ฯลฯ

4. บริการค้ำเงินฝาก เฉพาะธนาคารรับอนุญาตเท่านั้นจะมีบริการรับเปิดบัญชีเงินฝากเป็นเงินตราต่างประเทศสกุลต่าง ๆ จากบุคคลที่ได้รับอนุมัติจากเจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยน (ธนาคารแห่งประเทศไทย) ให้เปิดบัญชีเงินฝากเป็นเงินตราต่างประเทศไว้กับธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย บริการทางด้านนี้มีทั้งเงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามและเงินฝากประเภทที่จะต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาที่กำหนด

5. บริการด้านต่างประเทศอื่น ๆ นอกจากบริการด้านต่างประเทศต่าง ๆ ดังที่ได้อธิบายไว้แล้วข้างต้น ธนาคารต่าง ๆ อาจจะมีบริการด้านต่างประเทศอื่น ๆ ที่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เคยค้าที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวข้องกับต่างประเทศได้อีกหลายประการ อาทิเช่น

- การออกหนังสือค้ำประกันเป็นเงินตราต่างประเทศ
- การออกหนังสือรับรองฐานะการเงิน
- การออกหนังสือแนะนำตัว
- บริการค้ำข่าวสารการค้าระหว่างประเทศ

- บริการแนะแนวการศึกษาต่างประเทศ
- อื่น ๆ

นอกจากบริการทุกประเภทตามที่ได้อธิบายไว้ข้างต้นแล้ว ธนาคารอาจจะมีบริการอื่น ๆ นอกเหนือไปอีก แต่ทั้งนี้บริการนั้น ๆ จะต้องไม่ขัดกับข้อกำหนดตามพระราชบัญญัติการธนาคาร - พาณิชย พ.ศ. 2505 มาตรา 12 และ 13 ด้วย⁵

จากบริการของธนาคารที่ได้อธิบายไว้แล้วข้างต้นพอจะสรุปเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้

3 ประเภท คือ

1. ประเภทจัดหาเงินทุนให้ธนาคาร (Fund Providing Functions) เป็นประเภทที่หาเงินมาป้อนธนาคารโดยใช้แรงงานและค่าใช้จ่ายในการจัดหาเงิน เพราะฉะนั้นหน่วยงานที่อยู่ในประเภทนี้ ก็จะเป็นหน่วยงานที่จัดหาเงินทุนมาให้ธนาคาร เช่นหน่วยงานทางด้านการรับฝากเงิน เป็นต้น

2. ประเภทหารายได้ให้แก่ธนาคารจากเงินที่หามาได้ (Fund Using Functions) เป็นประเภทที่ใช้เงินที่หามาได้จากประเภทแรก มาหารายได้ให้แก่ธนาคาร หน่วยงานที่อยู่ในประเภทนี้คือหน่วยงานด้านการปล่อยสินเชื่อของธนาคารทุกชนิด

3. ประเภทขายบริการ (Non Deposit Functions) การหารายได้ของประเภทนี้เป็นการขายบริการโดยมีเงินทุน (Fund) เกี่ยวข้องน้อยหรือเกือบจะไม่มีเลย หน่วยงานที่อยู่ในประเภทนี้ได้แก่ หน่วยงานด้านบริการเรียกเก็บ หน่วยงานด้านการโอนเงิน หน่วยงานเลตเตอร์ออฟเครดิต ฯลฯ

งานทั้ง 3 ประเภทนี้ ถือเป็นตัวจักรสำคัญในการดำเนินงานของธนาคารโดยมีศูนย์การบริหารอยู่ที่ฝ่ายบริหาร แต่จากการทำงานที่ต่าง ๆ หรือฝ่ายต่าง ๆ ของธนาคาร อาจจะไม่

⁵ธนาคารแห่งประเทศไทย พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505

ให้ทำงานให้ฝ่ายของตนเองโดยเฉพาะ กล่าวคือ งานบางอย่างจะทำให้แก่ฝ่ายของตนเอง งานบางอย่างจะทำให้ฝ่ายอื่น ทำให้การคำนวณต้นทุนของฝ่ายหรือส่วนนั้น ๆ ไม่ตรงกับความเป็นจริงนัก เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีการจัดสรรเวลาการทำงานที่แท้จริง (Time Allocation) เช่นการออกแบบสอบถามส่งไปให้พนักงานทุกคนกรอกข้อความตามแบบฟอร์มที่กำหนด ซึ่งจะทำหลาย ๆ ครั้ง ผลที่ได้ก็จะทราบว่า ฝ่ายหรือส่วนหนึ่งใช้เวลาในการทำงานให้กับฝ่ายหรือส่วนของตนเองเท่าใด และทำให้กับฝ่ายหรือส่วนอื่นเท่าใด เมื่อทราบเวลาที่แน่นอนในการทำงานของแต่ละฝ่ายหรือส่วนแล้ว ก็สามารถเอาเวลานั้นมาเป็นฐานในการแบ่งค่าใช้จ่าย (Expense Allocation) ให้แก่กัน เพื่อที่จะได้ทราบค่าใช้จ่ายของฝ่ายหรือของส่วนที่ถูกต้อง และใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด ซึ่งก็คือต้นทุนการดำเนินงานของธนาคารนั่นเอง และผลที่ออกมานี้ก็จะเป็นไปใช้ในการวางแผน และตัดสินใจของผู้บริหารต่อไป

หน่วยงานของธนาคารพาณิชย์และหน้าที่ของส่วนงานต่าง ๆ

ระบบการแบ่งงานของธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งจะแตกต่างกันตามขนาดของงาน จำนวนพนักงาน ความจำเป็นและความเหมาะสมของปริมาณ เช่น บางธนาคารอาจจะมีฝ่ายการต่างประเทศ แต่บางธนาคารที่มีการติดต่อกับต่างประเทศน้อย ก็อาจจะจัดเป็นหน่วยงานต่างประเทศเล็ก ๆ หน่วยงานต่าง ๆ ของธนาคารที่นำมากล่าวไว้ ณ ที่นี้ เป็นระบบการแบ่งงานของธนาคารพาณิชย์ทั่ว ๆ ไปในประเทศไทย แต่จะแยกเป็นกลุ่มของการดำเนินงาน, การให้บริการแก่หน่วยงานอื่น, การควบคุม, และการวางแผนและกำหนดนโยบายเพื่อการบริหาร ซึ่งในแต่ละกลุ่มก็สามารถแยกออกเป็นหน่วยงานย่อย ๆ ได้ ตามตัวอย่างที่จะกล่าวต่อไป นี้ คือ

1. กลุ่มของการดำเนินงาน หน่วยงานในกลุ่มนี้เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ของธนาคารโดยตรง โดยติดต่อกับลูกค้าเพื่อหาเงินฝาก และปล่อยสินเชื่อตั้งกล่าวแล้ว หน่วยงานเหล่านี้อยู่ในลักษณะของสาขาและในสำนักงานใหญ่เอง การบริหารงานและการดูแลอาจจะแบ่งตาม .-

ก. พื้นที่ โดยแบ่งเป็นเขต และมีผู้จัดการเขตรับผิดชอบ กล่าวคือ สาขาที่

อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ก็จะถือเป็นสาขาในเขตเดียวกัน ตัวอย่างเช่น สาขาในเขต 1 มี สาขาจวงเวียนใหญ่ สาขาคลองสำน สาขาตลาดพลู สาขานุกคโล เป็นต้น และสาขาในเขต 2, 3, 4, 5 ฯลฯ ก็จะมี สาขาทุกเขตที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน และมีผู้จัดการเขตรับผิดชอบเช่น เดียวกันกับสาขาเขต 1

- ข. ตลาด โดยการแบ่งลูกค้าออกตามประเภทของธุรกิจที่ลูกค้าประกอบการ เช่น เป็นประเภทอุตสาหกรรม, ประเภทเกษตรกรรม, ประเภทสิ่งทอ ฯลฯ โดยจะมีผู้จัดการรับผิดชอบในลูกค้าแต่ละประเภท ตามวิธีนี้จะให้ประโยชน์ในแง่ที่ว่าผู้จัดการตลาดแต่ละประเภท จะรู้จักและคุ้นเคยกับลูกค้าของตนเป็นอย่างดี ทำให้ทราบฐานะการเงินและสภาวะการประกอบการอย่างใกล้ชิด และสามารถแก้ไขข้อวิฤตได้ทันที

2. กลุ่มที่ให้บริการแก่หน่วยงานอื่น หน่วยงานที่อยู่ในกลุ่มนี้จะเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ให้บริการแก่หน่วยงานอื่นทั้งสิ้น ทั้งที่มีหน้าที่ให้บริการโดยตรง และให้บริการทางอ้อม ซึ่งสามารถแยกย่อยออกเป็นฝ่ายและหน่วยงานย่อย ๆ ได้ดังนี้

- ก. ฝ่ายพนักงาน เป็นฝ่ายที่ทำหน้าที่ในการจัดหาบุคคล ดำเนินงานทางด้านสวัสดิการและการรักษาพยาบาล การเลื่อนตำแหน่งพนักงาน, ฝึกอบรมพนักงานให้เป็นไปตามที่ธนาคารต้องการ วางแผนและควบคุมอัตราค่าจ้าง ฝ่ายพนักงานนี้อาจจะมีหน่วยงานย่อย ๆ ได้อีกเช่น หน่วยสวัสดิการพนักงาน หน่วยควบคุมอัตราค่าจ้างและอบรม หน่วยสถานพยาบาล เป็นต้น

หมายเหตุ ฝ่ายพนักงานนี้ บางธนาคารมีไว้เพื่อการบริหารเกี่ยวกับพนักงานเท่านั้น การจัดหาพนักงานให้อำนาจแก่แต่ละฝ่าย ในกรณีนี้ฝ่ายพนักงานก็ควรอยู่ในกลุ่มวางแผนและนโยบาย

- ข. ฝ่ายการบัญชี มีหน้าที่รับผิดชอบในความถูกต้องเกี่ยวกับบัญชีทุกประเภท เป็นส่วนกลางในการติดต่อเพื่ออำนวยความสะดวกและปฏิบัติงานด้านจัดทำ ข้อมูลการให้คำแนะนำ การแจ้งผลบริการ การจัดทำสถิติรายงาน ฝ่าย การบัญชีนี้แยกออกเป็นหน่วยงานย่อย ๆ ได้ เช่น หน่วยบัญชีเงินใน ประเทศ หน่วยบัญชีเงินต่างประเทศ หน่วยบริการเงินฝาก หน่วย แลกเปลี่ยนเช็คต่างจังหวัดและต่างสำนักงาน เป็นต้น
- ค. ฝ่ายธุรการ เป็นฝ่ายที่มีหน้าที่ปฏิบัติงานด้านเลขานุการให้แก่คณะกรรมการ ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการประชุมคณะกรรมการ ดูแล เกี่ยวกับการเลี้ยงรับรองแขกของธนาคาร ให้คำปรึกษาแนะนำทางด้าน กฎหมาย เก็บหลักฐานเอกสารสำคัญต่าง ๆ ของธนาคาร ทำหน้าที่เป็น ศูนย์กลางในการวางแผนงานของฝ่ายต่าง ๆ ควบคุมดูแลการจัดทำ ทะเบียนผู้ถือหุ้น การโอนหุ้น และใบสุทธิส่งจ่ายเงินปันผลของธนาคาร ดำเนินการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการดำเนินการอื่น ๆ งานในฝ่ายนี้อาจ จะแยกออกเป็นหน่วยงานย่อย ๆ ได้ เช่น หน่วยทะเบียนหุ้น, หน่วย อำนาจการ, หน่วยธุรการ, หน่วยจัดซื้อ, หน่วยพัสดุ ฯลฯ
- ง. ฝ่ายเครื่องคอมพิวเตอร์ มีหน้าที่ช่วยงานเทคนิคด้านปฏิบัติการด้วยเครื่อง คอมพิวเตอร์ ควบคุมเอกสารปฏิบัติการทุกชนิดอันเกี่ยวเนื่องด้วยเครื่อง คอมพิวเตอร์ ควบคุมการนำบัญชีเงินฝากรายชื่อที่อยู่ของลูกค้าเข้าสู่ระบบ คอมพิวเตอร์ วิจัยและวิเคราะห์ระบบงาน ตลอดจนตรวจสอบผลการ ปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนที่ตั้งไว้ งานในฝ่ายนี้แยกย่อยออกเป็น หน่วยงานย่อย ๆ ได้ เช่น หน่วยเตรียมงาน หน่วยการอบรม หน่วย วิจัยระบบงาน หน่วยประสานงาน เป็นต้น
- จ. ฝ่ายการเงิน มีหน้าที่เก็บรักษาเงินสดคงเหลือในมือประจำวันไว้เป็น เงินคงคลัง และนำเงินสดคงคลังที่เหลือใช้ฝากธนาคารแห่งประเทศไทย

รับและเก็บรักษาเงินสดที่ถูกนำมาฝาก และจ่ายเงินตามคำสั่งของผู้สั่งจ่าย รวมทั้งมีหน้าที่รับและส่งเงินให้สาขาต่าง ๆ การเบิกและส่งเงินฝากธนาคารแห่งประเทศไทย ควบคุมปริมาณเงินสดสำรองไว้เป็นเงินคงคลังประจำวัน ตรวจสอบคณบัตรเก่า ชำรุด และรับแลกเปลี่ยนคณบัตรต่าง ๆ ฝ่ายการเงินนี้สามารถแยกเป็นหน่วยงานย่อย ๆ ได้ เช่น หน่วยรับ-จ่ายเงิน หน่วยคลังกลาง หน่วยการเงินสาขา ฯลฯ

3. กลุ่มการควบคุม หน่วยงานที่อยู่ในกลุ่มนี้เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ควบคุมการดำเนินงานของสำนักงานใหญ่ และสาขาต่าง ๆ ให้เป็นไปตามนโยบาย และข้อกำหนดของธนาคารนั้น ๆ หน่วยงานในกลุ่มนี้สามารถแยกออกเป็นหน่วยงานย่อย ๆ ได้ดังนี้

ก. ฝ่ายตรวจสอบ มีหน้าที่ตรวจสอบสรรพบัญชีและการบันทึกบัญชีทุกลักษณะ ตลอดจนตราสารและเอกสารทุกชนิดทั้งของสำนักงานใหญ่และสาขาในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติทางบัญชี การวางรูปแบบบัญชี และกำหนดระบบการควบคุมต่าง ๆ เพื่อความถูกต้องของการบันทึกบัญชีและการปฏิบัติงานและเพื่อป้องกันความเสียหายของธนาคาร ฝ่ายนี้อาจจะแยกเป็นหน่วยงานย่อย ๆ ได้อีกหลายหน่วย เช่น หน่วยตรวจสอบสำนักงานใหญ่, หน่วยตรวจสอบสาขาในกรุงเทพฯ, หน่วยตรวจสอบสาขาต่างจังหวัด, หน่วยตรวจสอบสาขาต่างประเทศ ฯลฯ

ข. ฝ่ายควบคุมและจัดสรรเงิน (Financial Control) มีหน้าที่ใช้ตรวจสอบการใช้เงินของธนาคาร ให้เป็นไปโดยมีประสิทธิภาพ ฝ่ายนี้จะประกอบด้วยงานด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(1) งานบัญชีต้นทุน มีหน้าที่ประเมินต้นทุนมาตรฐานของธนาคาร อันจะเป็นเครื่องมือที่ผู้บริหาร ใช้ประกอบการตัดสินใจ เพื่อให้ธนาคารได้รับประโยชน์สูงสุดจากการดำเนินงาน งานทางด้านนี้ จะรวมทั้งการวัดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานและ

ธนาคารกำหนดเวลามาตรฐานในการทำงานแต่ละอย่าง ควบคุมการใช้จ่ายให้มีประสิทธิภาพ ควบคุมการใช้ทรัพยากรและการหาแหล่งเงินทุนที่ดีที่สุด ฝ่ายนี้อาจจะแยกเป็นหน่วยงานย่อย ๆ ได้อีก เช่น หน่วยวัดประสิทธิภาพพนักงาน หน่วยควบคุมการใช้เงินทุน ฯลฯ

- (2) งานประกันและภาษี มีหน้าที่ดูแลผลประโยชน์และความถูกต้องของการปฏิบัติงานทั้งในและนอกธนาคารในเรื่องการประกันภัยและการคำนวณภาษีให้เป็นไปตามกฎข้อบังคับและระเบียบปฏิบัติของธนาคาร และทางราชการ
- (3) การวางแผนและงบประมาณ(Planning and Budgeting) มีหน้าที่ดูแลงบประมาณรายได้อื่น และรายจ่ายให้สอดคล้องกับแผนตามนโยบายของธนาคาร
- (4) ศูนย์รวมข้อมูลทางการเงิน (Financial Information Service) เป็นศูนย์ที่สามารถให้ข้อมูลทุกชนิดที่เกี่ยวกับการเงินแก่หน่วยงานที่ต้องการได้
- (5) หน่วยบริหารการเงินและจัดทำรายงานของธนาคาร (Financial Management and Report)

- ค. ฝ่ายควบคุมสินเชื่อ ทำหน้าที่ตรวจทานสินเชื่อทั้งหมดที่สำนักงานใหญ่และสาขาเป็นผู้อนุมัติ ให้เป็นไปตามกฎข้อบังคับของธนาคาร
- ง. ฝ่ายควบคุมการลงทุน (Portfolio and Investment) มีหน้าที่ดูแลการใช้เงินของธนาคาร และการลงทุนของธนาคาร
- จ. สำนักกฎหมาย มีหน้าที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับกฎหมายต่าง ๆ ให้แก่ผู้บริหารและแก่หน่วยงานที่ต้องการ ตลอดจนติดตามผลประโยชน์ของธนาคารและดำเนินการเกี่ยวกับวิธีการทางกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธนาคาร

4. กลุ่มวางแผนและกำหนดนโยบายเพื่อการบริหาร งานของฝ่ายต่าง ๆ ในกลุ่มนี้จะมีหน้าที่ในการวางแผน และกำหนดนโยบายในการบริหารงานของธนาคาร เป็นส่วนรวม

ตลอดจนวิจัยสภาวะตลาดโดยทั่ว ๆ ไป และวิจัยผลการปฏิบัติงานในธนาคาร ซึ่งสามารถแยกออกเป็นฝ่ายต่าง ๆ ได้ดังนี้

- ก. ฝ่ายวิจัย มีหน้าที่ในการวิจัยสภาวะตลาด (Marketing Research) วิจัยเศรษฐกิจ และวิจัยผลการปฏิบัติงานในธนาคารเอง ตลอดจนค้นหาวิธีการที่จะปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงให้ได้ผลดีขึ้น เพื่อเสนอต่อผู้บริหารชั้นสูงของธนาคารต่อไป หน่วยงานในฝ่ายนี้อาจจะแยกออกเป็นหน่วยวิจัยตลาด และสภาวะโดยทั่ว ๆ ไป หน่วยวิจัยผลการปฏิบัติงาน ฯลฯ
- ข. ฝ่ายวางแผน มีหน้าที่ในการกำหนดแผนการปฏิบัติงานและดำเนินงานใหญ่ ๆ ของธนาคารเป็นส่วนรวม โดยรับนโยบายจากผู้บริหารสูงสุดมาเป็นแนวทาง เมื่อกำหนดแผนระยะยาวตามนโยบายของธนาคารแล้ว ก็วางเป้าหมายระยะสั้นของแต่ละปีมอบให้หน่วยงานต่าง ๆ รับผิดชอบ เพื่อวางแผนของตนเอง พร้อมทั้งของงบประมาณประจำปีส่งให้กลุ่มการควบคุมพิจารณาเป้าหมายต่าง ๆ เพื่อรักษาให้ต้นทุนอยู่ในมาตรฐานและเพื่อเช็คว่าแผนดังกล่าวจะให้ผลประโยชน์แก่ธนาคารสูงสุด
- ค. ฝ่ายกำหนดนโยบายให้แก่กลุ่มการดำเนินงาน งานของฝ่ายนี้คือดำเนินงานให้ทุกหน่วยงานในกลุ่มการดำเนินงาน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ใ้ทราบและปฏิบัติตามนโยบายที่รับมาจากนโยบายของผู้บริหารชั้นสูง หน่วยงานในฝ่ายนี้อาจจะแยกเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกิจการสาขาภายในประเทศ และหน่วยงานที่ดูแลงานทางด้านต่างประเทศ
- ง. ฝ่ายการประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่โฆษณาหรือบริการต่าง ๆ ของธนาคารผ่านสื่อมวลชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์และวารสารต่าง ๆ ให้ประชาชนเข้าใจและสนใจในกิจการของธนาคารมากยิ่งขึ้น ตลอดจนสร้างทัศนคติที่ดีให้ปรากฏแก่ประชาชนโดยทั่วไป แนวทางของการประชาสัมพันธ์จะต้องสอดคล้องกับนโยบายของธนาคาร เช่น เมื่อ

นโยบายของธนาคารต้องการหาเงินฝากประจำให้มากที่สุดเนื่องจาก
เห็นว่าให้ผลตอบแทนสูงกว่าเงินฝากประเภทอื่น ฝ่ายนี้ก็จะทุ่มเท
โฆษณาทางด้านเงินฝากประจำให้มากกว่าประเภทอื่น

ตามที่ได้อธิบายไปแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าบริการของธนาคารทุกประเภท จะมีหน่วยงาน
ที่แยกออกเป็นฝ่ายและส่วนต่าง ๆ ทำหน้าที่ในการดำเนินงาน วางแผน ควบคุม และบริการ
ให้หน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งในการคำนวณหาต้นทุนการปฏิบัติงานของธนาคาร ก็จำเป็นต้องจัด
สรรค่าใช้จ่ายของหน่วยงานที่ไม่มีหน้าที่เกี่ยวกับการบริการลูกค้า ไปให้หน่วยงานที่มีหน้าที่
บริการลูกค้าโดยตรง ซึ่งจะได้อธิบายโดยละเอียดในบทต่อ ๆ ไป

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย